

Förvaltningsutskottet

Regeringens årsberättelse 2020

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2020 (B 3/2021 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 30.9.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Marja-Leena Härkönen, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Heidi Kankainen, inrikesministeriet
- polisinspektör Seppo Sivula, inrikesministeriet
- ledande expert Juha Saunamäki, justitieministeriet
- informationsförvaltningsråd Marjukka Ala-Harja, finansministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Polisstyrelsen
- Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

1. Inledning

Förvaltningsutskottet bedömer nedan varje uttalande som riksdagen godkänt och som grundar sig på förvaltningsutskottets betänkande och som ingår i regeringens berättelse och uttrycker för varje utsaga sin åsikt om huruvida uttalandet kan strykas ur regeringens berättelse eller om uttalandet fortfarande behöver bevaras i berättelsen för 2021.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

2. Riksdagens uttalanden som grundar sig på förvaltningsutskottets betänkanden

Utveckling av verksamheten på tillnyktringsstationerna och annan akut missbrukarvård

RP 90/2005 rd—RSv 94/2006 rd

Den 5 september 2006 förutsatte riksdagen att regeringen utreder möjligheterna att tillsammans med social- och hälsovården och polisen driva på en utveckling av verksamheten på tillnyktringsstationerna och annan akut missbrukarvård.

Det aktuella uttalandet baserar sig på betänkandet FvUB 14/2006 rd om lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006). Utskottet godkände betänkandet 2006. Utgångspunkten för lagändringen som fortfarande gäller har varit principen att personer som gripits av polisen på grund av berusning i allmänhet ska sändas till en tillnyktringsstation som upprätthålls av social- och hälsovårdsmyndigheterna. Syftet med lagen har varit att den berusade tas in i polisens förvaringslokal endast om den berusade på grund av sitt våldsamma eller hotfulla beteende inte kan levereras till en tillnyktringsstation. Utskottet har ansett detta motiverat både med tanke på den berusade personen och med tanke på prioritetsordningen för polisens uppgifter. Enligt betänkandet har det funnits få övernattningsstationer och vårdplatserna inom social- och hälsovården har varit tämligen belastade. Enligt den utredning som utskottet då fick har man på orter där det finns en separat tillnyktringsstation lokalt lyckats minska mängden tagande i förvar avsevärt.

I regeringens berättelse ingår en rätt allmän behandling av det frågekomplex som hänför sig till uttalandet. De åtgärder som förutsatts i uttalandet har enligt uppgift till utskottet inte ens under de senaste 15 åren framskridit tillfredsställande.

Även om utskottet anser att uttalandet kan strykas ur regeringens berättelse, anser utskottet att det som ingår i uttalandet fortfarande är viktigt.

Ändringar i lagen om hemkommun och socialvårdslagen

RP 101/2010 rd—RSv 261/2010 rd

Den 13 december 2010 förutsatte riksdagen att regeringen

1. noga bevakar hur reformen påverkar bland annat kostnadsfördelningen mellan kommunerna och

2. utreder alla aspekter kring hemkommunen för personer som bor självständigt och omfattas av öppenvården och i förekommande fall tar itu med att bereda ändringar i lagstiftningen.

Uttalandet som baserar sig på förvaltningsutskottets betänkande FvUB 27/2010 rd har främst gällt de praktiska och kommunalekonomiska utmaningar och konsekvenser som har berört i synnerhet ändring av hemkommunen för personer som är i behov av långvarig institutionsvård.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

Utskottet konstaterar att enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård, som ingår i regeringens proposition om välfärdsområden RP 241/2020 rd, kan den som önskar flytta och bli invånare i en annan kommun i välfärdsområdet, men som på grund av ålder eller funktionsnedsättning eller av någon annan liknande orsak inte kan bo där utan familjevård, service på institution eller boendeservice, ansöka om dessa tjänster och därtill andra socialtjänster som han eller hon behöver hos det välfärdsområde i vars område kommunen i fråga ligger på samma grunder som om han eller hon var invånare i kommunen. I den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs dessutom att när hemkommunen för en person som får familjevård, institutionsvård eller boendeservice ändras, överförs ansvaret för att ordna tjänsterna inklusive kostnadsansvaret till välfärdsområdet enligt den nya hemkommunen. Utskottet konstaterar dessutom att överföringen av kostnadsansvaret kommer att få än mindre betydelse när ansvaret för att ordna tjänster och kostnadsansvaret övergår till ett större befolkningsunderlag efter reformen.

Uttalandet kan strykas i berättelsen.

En långsiktig uppgifts-, resurs- och finansieringsplan för polisen och bestämmelserna om en polismans rätt till nödvärn

RP 224/2010 rd—RSv 371/2010 rd

1. Riksdagen förutsatte att regeringen utarbetar en uppdaterad långsiktig uppgifts-, resurs- och finansieringsplan för polisen och att det också görs ett åtagande att efterleva den.

Utskottet påpekar att de olika regeringarna inte har kunnat utarbeta och tillställa förvaltningsutskottet de långsiktiga planer som krävs för en ansvarsfull och systematisk myndighetsverksamhet enligt betänkandet FvUB 42/2010 rd. Polisens uppgifter och lagstadgade ansvar har ökat, men resurserna för att sköta dem har relativt sett minskat. Först under den senaste valperioden har man kunnat stoppa den stadiga minskningen av antalet polismän under 2010-talet. I förvaltningsutskottets betänkande FvUB 5/2017 rd, som godkänts av riksdagen, uppställs ett mål om att antalet polismän senast 2025 ska återgå till 7 850 årsverken.

Enligt regeringens berättelse har man år 2020 i enlighet med regeringsprogrammet fortsatt att höja antalet årsverken för polisen till 7 500 årsverken fram till 2022. I berättelsen anses det att de 7 850 årsverken polispersonal som förvaltningsutskottet föreslagit i sitt betänkande (FvUB 5/2017 rd) är möjliga att nå före 2025.

Utskottet konstaterar att poliserna har fått lämplig utbildning för att uppnå båda dessa viktiga mål. Enligt planen för de offentliga finanserna 2022—2025 är det dock inte möjligt att uppnå målen (FvUU 23/2021 rd), utan det krävs tilläggsfinansiering.

Riksdagen har tillställts en ny redogörelse för den inre säkerheten (SRR 4/2021 rd), där det uppskattas att det behövs cirka 8 200 poliser för att polisens uppgifter ska kunna utföras i omvärlden 2030 sådan den framstår i prognoserna. Utskottet instämmer i redogörelsens uppfattning att målet kan nås utan betydande tilläggsinvesteringar i polisutbildningssystemet. Däremot stöder den planerade finansieringen av polisväsendet under de närmaste åren inte uppnåendet av målet. Ut-

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

skottet yttrar sig närmare i frågan i samband med behandlingen av den nya redogörelsen för den inre säkerheten.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse (del 1 i berättelsen) behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

*2. Riksdagen förutsatte att regeringen noga ger akt på hur bestämmelserna om en polis-
mans rätt till nödvärn fungerar och i förekommande fall vidtar åtgärder för att ändra lag-
stiftningen.*

Som det framgår av regeringens årsberättelse, har det inte hunnit utformas så omfattande praxis för polismäns rätt till nödvärn att det skulle gå att bedöma hur bestämmelserna fungerar. Frågan behöver fortfarande följas upp.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse (del 2 i berättelsen) behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Samarbete mellan myndigheterna för bedömningen av hot eller hotande gärning

RP 333/2014 rd—RSv 268/2014 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen före utgången av 2017 lämnar förvaltningsutskottet en sådan skriftlig utredning som avses i 47 § 2 mom. i grundlagen om

- 1. hur myndigheter och andra aktörer med stöd av den nya lagstiftningen och trots sekretessbestämmelserna på eget initiativ till polisen har anmält uppgifter som är nödvändiga för bedömning av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning,*
- 2. hur de anmälda uppgifterna har utnyttjats och verksamhetens effektivitet har förbättrats tack vare dem och*
- 3. på vilket sätt olika former av samarbete mellan myndigheterna och dess effektivitet har utvecklats i och med reformen.*

Förvaltningsutskottet konstaterar att det med stöd av förvaltningsutskottets betänkande FvUB 41/2014 rd har föreskrivits att vissa myndigheter inom social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde har rätt att lämna polisen sådana uppgifter som annars är sekretessbelagda och som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa och för förhindrande av en hotande gärning. Utskottet har i betänkandet framhållit betydelsen av att de som har rätt att anmäla uppgifter effektivt och fullt ut kan ta vara på de möjligheter den nya lagstiftningen ger och också gör det. Det får inte gå så att uppgifterna förblir oanmälda, därför att bestämmelserna i lagen är formulerade så att de inte är absolut förpliktande. Att göra en anmälan om hot om våld hör naturligtvis till en ansvarskännande yrkesutövning och ingår i tjänsteplikten.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

Förvaltningsutskottet har vid behandlingen av regeringens proposition RP 333/2014 rd fäst särskild uppmärksamhet vid familjevåld. Utskottet har konstaterat att familje- och barnadråp, liksom våld i hemmet i allmänhet, överlag kan betraktas som ett stort samhällsproblem, och samhället måste effektivt satsa på att värja sig mot sådant våld. Utskottet har betonat de åtgärder som kan vidtas för att säkerställa att den nya lagstiftningen utnyttjas fullt ut för att avvärja riskerna för våld också i praktiken. Utskottet konstaterar i betänkandet att det är glädjande att regeringen i sin proposition har utformat bestämmelserna så att de gäller också förebyggande av annat våld än våld i hemmet.

Utskottet anser det vara allvarligt att det inte har getts någon sådan skriftlig utredning i ärendet som riksdagen förutsätter och som avses i 47 § 2 mom. i grundlagen, utan utskottet har separat varit tvunget att be inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet om utredningar i ärendet.

Förvaltningsutskottet har nyligen behandlat de tre ovannämnda ministeriernas utredningar som utskottets eget ärende (EÄ 12/2021 rd). På basis av dessa utredningar och utfrågningen i utskottet har informationsgången förbättrats småningom, men det finns fortfarande utrymme för utveckling. Uppenbarligen har till exempel alla sjukvårdsdistrikt inte alls lämnat uppgifter.

Utskottet har beslutat att det inte ger något separat utlåtande i ärendet EÄ 12/2021 rd till regeringen eller de tre nämnda ministerierna, utan följer i princip informationsgången med förväntningar på att den förbättras i samband med behandlingen av den årliga berättelsen, om det inte framkommer behov av att fortsätta utredningsförfarandet som utskottets eget ärende. Såsom utskottet har konstaterat i sitt betänkande FvUB 41/2014 rd hör underrättelse om hot om våld naturligt till ansvarsfull verksamhet och tjänsteplikt.

Utskottet fäster i detta sammanhang uppmärksamhet också vid högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2021:13. Polisinsättningen hade begärt att få sekretessbelagda uppgifter om en klient inom socialvården för att göra en hotbedömning i fråga om våldsamt beteende. Dessa uppgifter lämnades inte ut till polisen. Eftersom den andra meningen i 18 § 3 mom. i klientlagen (812/2000) som gäller utlämnande av uppgifter till polisen för bedömning av hot mot liv och hälsa och förhindrande av en hotande gärning endast gäller förutsättningarna för utlämnande av uppgifter på eget initiativ, har högsta förvaltningsdomstolen ansett att polisinsättningen inte hade rätt att få de begärda uppgifterna av socialvårdsmyndigheten. Förvaltningsutskottet anser att uppgifterna bör kunna lämnas ut på polisens begäran. Om utlämnandet av uppgifter inte fungerar för att skydda centrala rättsobjekten, liv och hälsa, är det nödvändigt att ålägga myndigheterna att lämna ut uppgifterna genom att ändra lagstiftningen.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

Behovet av revidering av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

RP 348/2014 rd—RSv 334/2014 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder en totalrevidering av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) trädde i kraft den 29 september 2006. Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen innehåller allmänna bestämmelser om behandlingen av häktade, anhållna och gripna som förvaras hos polisen. I regeringens proposition RP 348/2014 rd föreslogs ändringar av bestämmelserna om häktade i 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Ändringarna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen har i enlighet med förvaltningsutskottets betänkande FvUB 51/2014 rd samordnats med laghänvisningar till lagen om ändring av häktningsslagen (RP 45/2014 rd).

Förvaltningsutskottet har i sitt betänkande FvUB 51/2014 rd påskyndat genomförandet av totalreformen av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Enligt den berättelse som är under behandling är avsikten att en proposition om detta ska överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2021.

Uttalandet kan strykas i berättelsen.

Statsrådets redogörelse om den inre säkerheten

SRR 5/2016 rd—RSk 8/2017 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen

- 1. bättre än för närvarande säkerställer kapaciteten för de för den inre säkerheten centrala myndigheterna, dvs. polisen, Gränsbevakningsväsendet, räddningsväsendet, nödcentralsverket, Tullen och migrationsverket, och genom att bland annat väsentligt stärka dessa myndigheters finansiella bas ser till att de har de förutsättningar som krävs för att sköta sina lagfästa uppgifter,*
- 2. säkerställer att också åklagarväsendet, domstolarna och Brottspåföljdsmyndigheten ges väsentligt bättre möjligheter att realisera straffansvar,*
- 3. rättar till de brister och missförhållanden i anknytning till den inre säkerheten som framgår av förvaltningsutskottets betänkande FvUB 5/2017 rd och bygger upp beredskap för de hotfaktorer som nämns i betänkandet, satsar på utvecklingsobjekten och vidtar de andra åtgärder som tas upp i betänkandet,*
- 4. tar förvaltningsutskottets betänkande FvUB 5/2017 rd till grund för riktlinjerna och åtgärderna i anknytning till den inre säkerheten och följer riktlinjerna i betänkandet också i arbetet med strategin för den inre säkerheten,*

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

5. före utgången av 2020 ger förvaltningsutskottet en skriftlig utredning om de åtgärder som vidtagits med anledning av utskottets betänkande FvUB 5/2017 rd, och

6. före utgången av 2021 till riksdagen lämnar en ny övergripande redogörelse för den inre säkerheten och då redogör för lägesbilden för, hot mot och tillståndet för den inre säkerheten, medborgarnas upplevelse av säkerhet och kapaciteten och verksamhetsresultaten hos de myndigheter som har hand om den inre säkerheten, utvecklingsbehov och utmaningar i fråga om verksamheterna, utvecklingsåtgärder som krävs för att olika uppgifter ska kunna skötas ändamålsenligt samt för de mer långsiktiga ekonomiska resurserna och andra resurser som behövs för olika uppgifter.

Förvaltningsutskottet har gett sitt betänkande FvUB 5/2017 rd med anledning av den genom tiderna första redogörelsen för den inre säkerheten SRR 5/2016 rd. Behovet av att lämna en redogörelse för den inre säkerheten har uttryckts i förvaltningsutskottets betänkande FvUB 7/2013 rd och i det förslag till uttalande som ingår i det. Bakgrunden till detta har varit att den inre säkerheten, som under fredstid är väsentlig med tanke på samhällets övergripande säkerhet, i statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelser för varje valperiod närmast kom att nämnas i förbigående.

Betänkandet om redogörelsen för den inre säkerheten FvUB 5/2017 rd har fokuserat på den inre säkerhetens så kallade hårda kärna (security), även om man i redogörelsen också har identifierat den inre säkerheten som en större helhet (safety). Redogörelsen för 2016 motsvarade inte utskottets förväntningar och betänkandet FvUB 5/2017 rd har utarbetats i formen av en redogörelse för att ersätta redogörelsen och styra den nya redogörelsen. Därför kommer utskottet att i sin behandling av den nya redogörelsen för den inre säkerheten SRR 4/2021 rd, som överlämnats till riksdagen, ingående granska det omfattande frågekomplex som utgörs av utskottets uttalande som baserar sig på betänkandet. Det bör noteras att utredningen i punkt 5 i ovan nämnda uttalande endast har varit mycket allmän och även till denna del sker den egentliga granskningen av punkten i fråga i samband med behandlingen av redogörelsen för den inre säkerheten SRR 4/2021 rd.

Uttalandet kan strykas i berättelsen.

Organisationen för tillsynsmyndigheten för dataskyddet

RP 9/2018 rd—RSv 108/2018 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder huruvida organisationen för tillsynsmyndigheten för dataskyddet bör utvecklas som ett ämbetsverk och vid behov bereder relevanta lagändringar i ärendet. Frågor som bör beaktas när organisationen utvecklas är bland annat bestämmande av administrativa påföljdsavgifter i verkets kollegiala organ och kraven i EU:s dataskyddsförordning om tillsynsmyndighetens självständighet och oberoende.

Genom dataskyddslagen (1050/2018), som stiftades i enlighet med förvaltningsutskottets betänkande FvUB 13/2018 rd, och de lagar som har samband med den har det utfärdats nationella bestämmelser som kompletterar Europeiska unionens dataskyddsförordning, som trädde i kraft den 24 maj 2016 och tillämpas från och med den 25 maj 2018. Dataskyddsreformen har ansetts be-

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

hövlig med tanke på informationsteknikens snabba utveckling och medlemsstaternas splittrade lagstiftning om skyddet av personuppgifter och den oenhetliga tillämpningen av denna lagstiftning. Förordningen har stärkt individens rättigheter vid behandling av personuppgifter och förbättrat verksamhetsförutsättningarna för den digitala inre marknaden i EU genom att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om skyddet av personuppgifter.

Trots att dataskyddsförordningen är direkt tillämplig lagstiftning, är den exceptionell som förordning såtillvida att den i vissa frågor ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme av direktivkaraktär. Dataskyddsförordningen innehåller också skyldigheter för medlemsstaterna, såsom skyldigheten att föreskriva om vissa frågor som gäller den nationella tillsynsmyndigheten. Dessutom ska medlemsstaterna förena skyddet av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen med vissa andra rättigheter, t.ex. yttrandefriheten och offentlighetsprincipen.

Förordningen innehåller heltäckande och detaljerade bestämmelser om påföljdssystemet och den oberoende tillsynsmyndighetens befogenheter. När det gäller påföljderna har uppmärksamhet i stor utsträckning fästs vid administrativa böter som tillsynsmyndigheten påfört och som kan vara mycket stora, även om tillsynsmyndigheten också har tillgång till andra metoder.

Av den aktuella berättelsen framgår att dataombudsmannens byrå har fungerat i anslutning till justitieministeriet sedan den inrättades. Byrån har skött sin verksamhet och sina avgöranden helt självständigt och ministeriet har inte inverkat på byråns arbetsordning eller verksamhetsplanering över huvud taget. Ministeriet har fört årliga resultatförhandlingar om mål och resurser med byrån, liksom med sina övriga ämbetsverk.

Avsikten är att på basis av utredningsarbetet inrätta en bokföringsenhet vid namn specialmyndigheterna inom justitieförvaltningen och ett ämbetsverk för omorganisering av stöduppgifter och förvaltningsuppgifter för de specialmyndigheter som är verksamma inom justitieministeriets förvaltningsområde, inklusive dataombudsmannens byrå. Utskottet anser det vara viktigt att man vid den fortsatta beredningen av ärendet i år säkerställer att dataombudsmannens byrå är självständig och oberoende i sina uppgifter.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Ändring av lagstiftningen om sotning

RP 64/2018 rd—RSv 110/2018 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen noga följer vilka konsekvenser revideringen av lagstiftningen om sotning har särskilt för brandsäkerheten samt för tillgången, kvaliteten och priserna på sotningstjänster. En skriftlig utredning om genomförandet av reformen ska lämnas till förvaltningsutskottet före utgången av 2021. Riksdagen förutsätter dessutom att regeringen utreder om det i framtiden finns behov av ett sotningsregister och hur en kund som anlitar sotningstjänster kan försäkra sig om att tjänsteleverantören uppfyller behörighetskraven för sotare.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

Genom de ändringar som föreskrevs 2018 i räddningslagen (379/2011) har man frångått distrikts-sotningssystemet och övergått till ett fritt utbud av sotningstjänster i hela landet (FvUB 12/2018 rd). Enligt propositionen RP 64/2018 rd finns det i landet ungefär 3,5 miljoner eldstäder som ska sotas. I lagstiftningen i fråga har man inte ingripit i intervallerna för sotning. Cirka 15 procent av alla byggnadsbränder och fall av risk för byggnadsbrand har samband med eldstäder och rökkanaler. Sotningen har betydelse särskilt vid förebyggandet av soteld. Av förvaltningsutskottets betänkande FvUB 12/2018 rd framgår att egendomsskadorna till följd av bränder har uppgått till i genomsnitt 11,9 miljoner euro om året. Betänkandet ger också uttryck för oro över tillgången till sotningstjänster.

Utskottet anser det vara viktigt att inrikesministeriet i slutet av 2020 har inlett en särskild utredning där det bedöms hur den friare konkurrensen inom sotningsbranschen har påverkat sotningmarknadens funktion, konsumentpriserna och fullgörandet av fastigheternas sotningsskyldighet.

Däremot anser utskottet att det inte är ändamålsenligt att det utredningsarbete om sotningsregistret som förutsätts i riksdagens uttalande ännu inte har inletts. I räddningslagen ingick tidigare en skyldighet för sotningsföretagen att föra förteckning över sotningsobjekten och avgiftsfritt lämna uppgifter om dem till räddningsverken. Sotningsförteckningens uppgifter skulle sparas i tio år.

Utskottet anser att det är nödvändigt att det finns heltäckande och aktuella uppgifter om iakttagandet av tidsfristerna för sotning och om sotning av eldstäder. Vid brand är det också viktigt att kunna visa att sotningen har skötts på behörigt sätt. Utskottet anser i princip att det är motiverat att inrätta ett sotningsregister. Utskottet bedömer reformen närmare när det behandlar den skriftliga utredning som ska lämnas till utskottet före utgången av innevarande år och som grundar sig på riksdagens uttalande.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Bevakning av lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning

RP 202/2017 rd—RSv 291/2018 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen

- 1. noggrant bevakar hur fungerande och effektiv lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning är, vilka resultat den ger och hur rättsskyddet tillgodoses samt tillämpningen av lagstiftningen i övrigt*
- 2. senast före utgången av riksmötet 2022 lämnar förvaltningsutskottet en i 47 § 2 mom. i grundlagen avsedd skriftlig utredning om den bevakning som avses i 1 punkten och resultaten av den, och*
- 3. senast före utgången av 2021 lämnar riksdagen en heltäckande, detaljerad redogörelse för hur lagstiftningen om underrättelseverksamhet fungerar, hur effektiv och framgångs-*

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

rik den är, hur den behöver utvecklas, hur tillsynen och rättsskyddet utfallit samt för andra omständigheter som är relevanta i ärendet.

I enlighet med förvaltningsutskottets betänkande FvUB 30/2019 rd stiftades den lagstiftning om civil underrättelseinhämtning som trädde i kraft den 1 juni 2019. Lagstiftningen omfattar ett nytt 5 a kap. i polislagen (581/2019) och en ny lag om civil underrättelseinhämtning som avser data- trafik (582/2019). Samtidigt har också den nya lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019; FvUB 4/2018 rd) trätt i kraft. Dessutom trädde den nya lagen om övervakning av underrättelseverksamheten, som hör till samma regleringshelhet, i kraft i början av februari 2019 (121/2019 rd; GrUB 9/2018 rd).

Förvaltningsutskottet har fått den utredning som nämns i punkt 2 i utlåtandet och hört sakkunniga med anledning av utredningen (EÄ 79/2020 rd). Utskottet har beslutat att inte avge något utlåtande om utredningen till regeringen eller inrikesministeriet på grund av att riksdagen före utgången av innevarande år i enlighet med punkt 3 i det förslag till uttalande som ingår i utskottets betänkande ska ges en övergripande redogörelse för underrättelselagstiftningen. Utskottet kommer i samband med behandlingen av redogörelsen bland annat att bedöma de behov av att utveckla lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning för att effektivisera underrättelseverksamheten som framkommit i samband med utredningsförfarandet.

Uttalandet kan strykas i berättelsen.

Lag om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

RP 242/2018 rd—RSv 318/2018 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp och utvärderar verkställigheten av polisens nya personuppgiftslagstiftning och uppmärksammar bland annat hur den nya på ändamålsbundenhet baserade regleringen fungerar, hur skyddet för personuppgifter genomförs, vilka konsekvenserna blir för polisens och andra myndigheters verksamhet samt hur behandlingen av personuppgifter övervakas, samt avfattar en detaljerad rapport om detta till förvaltningsutskottet före utgången av 2021.

Den nya lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), som stiftades på basis av förvaltningsutskottets betänkande FvUB 39/2018 rd, trädde i kraft vid ingången av juni 2019. Den nya lagen innebär att lagstiftningen om behandling av personuppgifter som behövs för skötseln av polisens uppgifter uppfyller kraven enligt Europeiska unionens dataskyddslagstiftning. Samtidigt beaktas också de ändringar som skett i polisens omvärld och det behov att behandla uppgifter som förändringarna medfört. Det här gäller i synnerhet behandling av personuppgifter för att förebygga brott. Ett syfte har också varit att göra den tidigare lagens komplicerade struktur tydligare och enklare. Den nya personuppgiftslagen för polisen kompletterar Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning och den allmänna lagstiftningen om genomförande av dataskyddsdirektivet avseende brottmål. Förvaltningsutskottet har i sitt betänkande FvUB 39/2018 rd sett det som en betydelsefull ändring att de tidigare bestämmelserna om riksomfattande informationssystem och om polisens andra personregister i den gällande lagen er-

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

sätts med bestämmelser om ändamålet med behandlingen av personuppgifter och innehållet i de personuppgifter som behandlas.

Förvaltningsutskottet konstaterar att den lagstiftningshelhet som ingår i utskottets betänkande har varit juridiskt exceptionellt krävande och för att den ska kunna genomföras med framgång har det krävts att ledningsansvaret för lagberedningen i högre grad än normalt inkluderas i utskottets eget beredningsansvar. Utifrån utskottets betänkande ska förvaltningsutskottet i enlighet med ett uttalande som riksdagen godkänt ges en detaljerad utredning i ärendet före utgången av innevarande år.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Ändring av lagar som gäller ansvarsområdet för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

RP 10/2019 rd—RSv 20/2019 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kan tillhandahålla tjänster av hög kvalitet i hela landet med hänsyn till bland annat behoven av personliga besök hos myndigheten, bristande tillgång till IT-utrustning och brister i IT-kunskaperna hos en del av befolkningen, nedsatt funktionsförmåga till följd av hög ålder eller sjukdom, vilket försvårar kontakterna med myndigheten, och tillgången till språktjänster på båda nationalspråken och på samiska.

I februari i år antog riksdagen den grundläggande lagstiftningen för den nya Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata som har möjliggjort att Befolkningsregistercentralen, magistraterna och enheten för styrning och utveckling av magistraterna vid Regionförvaltningsverket i Östra Finland har sammanförts funktionellt till en ny helhet, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (FvUB 33/2018 rd—RP 233/2018 rd).

Riksdagens uttalande i regeringens berättelse baserar sig på förvaltningsutskottets betänkande FvUB 3/2019 rd, som gäller de ändringar som följer av den ovannämnda organisationsreformen i de lagar som innehåller bestämmelser om bland annat de samgående myndigheternas uppgifter och behörighetsfördelningen mellan ämbetsverken. Med utnyttjande av uttalandet följer utskottet genomförandet av reformen och hur den framskrider. Den väsentliga frågan är att trygga tillgången till kvalitetstjänster i hela landet med beaktande av olika omständigheter.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

Utveckling av vapenregistersystemet

RP 101/2019 rd—RSv 2/2020 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i första hand ser till att det, innan 25 § i skjutvapenlagen träder i kraft, med stöd av den nu föreslagna lagen säkerställs att det nuvarande informationssystemet utvecklas, och vidtar andra åtgärder så att det inte råder osäkerhet om vapensäkerheten, näringsidkarnas behov och rättssäkerhet, vapenregistersystemets integritet och tillförlitlighet eller andra omständigheter som är av betydelse i ärendet, och

2. Riksdagen förutsätter att regeringen i andra hand lämnar riksdagen en proposition om uppskjutande av ikraftträdandet av 25 § i skjutvapenlagen till en tidpunkt efter den 1 november 2020, om den säkerhet som avses i 1 punkten till någon del inte kan uppnås.

Av förvaltningsutskottets betänkande FvUB 2/2020 rd framgår att bestämmelserna om elektronisk kommunikation i skjutvapenärenden ursprungligen avsågs träda i kraft och bli tillämpliga från och med den 1 december 2018. Införandet av elektroniska tjänster har förutsatt en reform av polisens vapenregistersystem. Avsikten har varit att genomföra en total teknisk omarbetning av vapenregistersystemet så att det möjliggör bland annat elektronisk kommunikation i tillståndsärenden och elektronisk kommunikation med polisen för vapennäringsidkare i anmälningsärenden. Det nya vapenregistersystemet har enligt proposition RP 110/2018 rd beretts sedan 2015. Vapenregisterprojektet har dock försenats betydligt jämfört med vad som planerats, och de elektroniska tjänsterna har inte kunnat tas i bruk. Därför har man flera gånger varit tvungen att skjuta upp tidpunkten för när bestämmelserna om elektroniska tjänster ska börja tillämpas.

Utskottet konstaterar i sitt betänkande FvUB 2/2019 rd att leveransavtalet för vapenregistersystemet, som skulle möjliggöra elektronisk kommunikation, sades upp sommaren 2019. Enligt uppgift kunde CGI Suomi inte leverera systemet. Enligt regeringens berättelse är målet att det behövliga vapenregistersystemet ska vara färdigt före ingången av 2024.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

Temporär ändring av utlänningslagen

RP 65/2020 rd—RSv 63/2020 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen noga följer konsekvenserna av den temporära lagstiftningen och lämnar en utredning till förvaltningsutskottet under 2020.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur arbetsgivaren mer tillförlitligt kan försäkra sig om att en utlänning som sökt internationellt skydd har rätt att arbeta och att regeringen vid behov vidtar lämpliga lagstiftningsåtgärder.

Förvaltningsutskottet har i sitt betänkande FvUB 8/2010 rd förordat en ändring av utlänningslagen (301/2004) som trädde i kraft den 29 juni 2020 under den globala pandemin till följd av

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

coronaviruset och rådande undantagsförhållanden. Ändringen innebar att tillfälligt utvidga rätten att arbeta för personer som sökt internationellt skydd så att karenstiden för inledande av arbete slopas för sådana personer som sökt internationellt skydd och som när lagen träder i kraft har ett ärende som gäller internationellt skydd som är anhängigt antingen vid Migrationsverket eller vid förvaltningsdomstolen. Samtidigt har tiden för rätten att arbeta förlängts så att rätten att arbeta fortsätter trots ett verkställbart beslut om avlägsnande ur landet så länge utlänningen tillhandahålls mottagningstjänster.

Syftet med propositionen RP 65/2020 rd har varit att öka utbudet av arbetskraft, i synnerhet i arbetsuppgifter som är nödvändiga med tanke på försörjningsberedskapen eller arbetsmarknadens funktion. Ett annat syfte med ändringarna har varit att medverka till att målen för försörjningsberedskapen uppnås samt att minska skadorna för näringslivet till följd av begränsningen i gränstrafiken. I detta syfte ska utbudet av arbetskraft utökas i kritiska sektorer inom primärproduktionen, där bristen på utländsk arbetskraft till följd av undantagsförhållandena orsakar betydande olägenheter. Ändringarna har gällt arbete i arbetsuppgifter inom jordbruk, skogsbruk, trädgårdsodling och fiske och lagen har varit i kraft den 31 oktober 2020.

Förvaltningsutskottet har i sitt betänkande FvUB 8/2020 rd betonat att asylsystemet inte är avsett som en kanal för arbetskraftsinvandring och att de uppehållstillståndprocesser som är avsedda för arbete inte bör åsidosättas genom den föreslagna temporära lagstiftningen. Följaktligen är det nödvändigt att de temporära bestämmelserna bara gäller under den begränsade tid när det är problem med tillgången till säsongarbetskraft under undantagsförhållandena till följd av restriktionerna i gränstrafiken.

Riksdagen har i överensstämmelse med förvaltningsutskottets betänkande FvUB 8/2020 rd förutsatt att regeringen noga följer upp konsekvenserna av den temporära lagstiftningen och lämnar en utredning till förvaltningsutskottet under 2020. Utredningen har lämnats till utskottet den 12 januari 2021. Utskottet har med anledning av utredningen hört sakkunniga som utskottets eget ärende (EÄ 7/2021 rd) och beslutat att utskottet inte ger något separat utlåtande till regeringen eller de berörda ministerierna utan uttrycker sin åsikt i samband med behandlingen av regeringens berättelse.

I motiveringen till regeringens proposition (RP 65/2020 rd) har det uppskattats att propositionens direkta verkningsområde har innefattat cirka 1 000 personer vilkas karenstid som begränsar rätten att arbeta har slopats. Ändringen har dessutom gjort det möjligt för dem samt sådana cirka 4 000 asylsökande som redan har haft rätt att arbeta när lagen trädde i kraft att tillfälligt fortsätta arbeta inom vissa primärproduktionssektorer trots ett verkställbart beslut om avlägsnande ur landet tills mottagningstjänsterna har avslutats.

I propositionen konstateras det att det är svårt att göra en noggrann bedömning av den faktiska sysselsättningseffekten av lagändringen utan en grundlig utredning om hur asylsökandena tidigare har varit sysselsatta och arbetat inom de aktuella sektorerna. På grund av att beredningen av propositionen är brådskande har det inte funnits tid att göra en sådan utredning. I sin helhet har den praktiska sysselsättningseffekten av lagändringen uppskattats vara några tiotals eller hundratals arbetstagare inom de avsedda primärproduktionsbranscherna.

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

Inrikesministeriet sände den 12 juni 2020 med anledning av riksdagens uttalande ett brev till Migrationsverket där Migrationsverket ombads bereda sig på att följa tillämpningen av lagen och dess konsekvenser. Ministeriet har dessutom rådgjort med ämbetsverket i frågan. Efter att den temporära lagen har upphört att gälla har inrikesministeriet begärt uppgifter av arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Migrationsverket och Polisstyrelsen för att bedöma konsekvenserna av den temporära lagen och lämna en utredning till riksdagen.

Enligt den utredning som utskottet fått i ärendet är det svårt att få information om en asylsökandes sysselsättning. Den asylsökandes arbete registreras inte i datasystemen och statistiska uppgifter om det finns inte att tillgå. Arbete för asylsökande är en helhet som inte regleras genom lag. Arbete hör inte heller till asylofförandet och i utlänningslagen föreskrivs endast om när rätten att arbeta börjar och upphör. Den asylsökande har inte heller ålagts någon skyldighet att underrätta myndigheterna om sitt arbete. Arbetsgivarens behörighet eller förmåga att klara av arbetsgivarförpliktelserna, exempelvis löneutbetalningen, kontrolleras inte. Migrationsverket eller förläggningen får inte direkt information om huruvida sökanden förvärvsarbetar, vem som är arbetsgivare och inom vilken bransch sökanden har varit sysselsatt. Därför finns det enligt den utredning som lagts fram för utskottet knappt några metoder för att få information om de asylsökandes sysselsättning.

Inhämtandet av uppgifter har i praktiken centralt genomförts så att förläggningarna har skickat information till Migrationsverket om de asylsökande som varit intresserade av säsongarbete. När Migrationsverket har försäkrat sig om att en asylsökande har rätt att arbeta har förläggningen utfärdat ett nytt kundkort för en asylsökande som har rätt att arbeta. Kortet har varit försett med ett klistermärke som anger säsongarbete. I en utredning som gjorts på detta sätt har 48 av 78 personer som uttryckt sitt intresse för säsongarbete haft rätt att arbeta med stöd av den temporära lagen. Enligt uppgifter från förläggningarna har den föreslagna lagen bidragit till sysselsättning av 39 asylsökande.

Enligt den information som förvaltningsutskottet fått har det uppskattats att det har funnits några tiotals sysselsatta och att uppskattningen av antalet ligger på minst 30—50 sysselsatta asylsökande. Utskottet anser det inte överraskande att den temporära lagens konsekvenser för sysselsättningen av asylsökande har varit obetydliga.

Däremot anser utskottet att det är nödvändigt att man på ett heltäckande sätt kan följa upp sysselsättningen av asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd. Utskottet förutsätter att regeringen utan dröjsmål ser till att behövlig registrerings- och annan lagstiftning om asylsökandes arbete bereds och överlämnas till riksdagen för behandling.

Enligt den utredning som fåtts har den temporära lagen inte haft någon inverkan på avlägsnandet ur landet av dem som fått avslag på sin asylansökan.

Det som sägs ovan hänför sig framför allt till punkt 1 i uttalandet. När det gäller punkt 2 i uttalandet är den utredning som lagts fram för utskottet mycket knapp. I den hänvisas det till åtgärdsprogrammet för olaglig inresa och vistelse i landet 2021—2024 och meddelas att man strävar efter att göra utredningen och de åtgärder som behövs med anledning av den under denna reger-

Utlåtande FvUU 24/2021 rd

ingsperiod. Utskottet har inte bedömt det nämnda LAMA-programmet och huruvida åtgärderna inom det är godtagbara.

Det uttalande som ingår i regeringens berättelse behöver bevaras och kan inte strykas ur berättelsen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.6.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Aki Lindén sd
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Juha Pylväs cent
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.